

DOLÇA TORMO BALLESTER

Arxiu Joan Maragall

LES CASES DELS POETES: INDRETS PER A VISITAR

Obrim aquesta secció de la revista *Haidé* dedicada a les cases on visqueren alguns dels corresponents de Joan Maragall amb el propòsit d'ampliar la informació sobre la seva vida i obra, sota el caire de proposta per a les visites culturals a aquests llocs de memòria. Conèixer els indrets viscuts aporta una percepció suplementària sobre les vivències d'una persona, i en el cas de ser les cases relacionades amb un creador, encara més, perquè transitar per elles pot actuar d'estímul al lector per integrar o aprofundir diferents aspectes de la seva obra. Cada número de la revista inclourà la presentació d'una casa actual relacionada amb la biografia de Maragall, ja sigui per haver pertangut a un dels seus amics, a algun coetani, a una institució rellevant, o senzillament perquè foren espais –jardins o interiors– freqüentats pel poeta.

La majoria de les cases estan ben conservades, permeten un accés fàcil i un còmode recorregut cultural. Quasi totes elles estan obertes al públic i a la vegada ofereixen l'accés als fons documentals que contenen si el visitant ho demana. Del llistat general de cases, pisos, palaus, i masies, en cada nou lliurament d'aquesta publicació periòdica en desgranarem una a una aquelles que, segons el nostre parer, són les més interessants per complementar el bagatge que el lector ja té, o en cas que encara li falti, perquè la visita esdevingui un començament engrescador per a la lectura de Maragall: la finca de Josep Soler i Miquel a Tàrraga, la casa familiar de Jacint Verdaguer a Folgueroles, la propietat de Víctor Català a L'Escala, la residència de Miguel de Unamuno a Salamanca –o el seu refugi exiliar a Fuerteventura–, la casa de Frédéric Mistral a Malhane, i la de Giovanni Pascoli a San Mauro, entre moltes altres.

Passar el llinard d'una casa que ha estat la llar d'un poeta, endinsar-se a través dels batents oberts de la porta principal esdevé una experiència única per qui s'hi acosta encuriós. L'atmosfera que la impregna estimula la manifestació de la memòria emocional, la qual actua d'ara votiva dedicada al domèstic *genius loci* literari. L'atansament presencial no només alça la balda de la casa real, sinó que permet atènyer les contrarèpliques espirituals que el poeta ha creat en la seva obra. Aquestes construccions literàries són sempre molt captivadores de conèixer, i es donen dins d'innombrables casuístiques de relació entre el monument real i l'imaginari: relació de continuïtat, de reflex especular, de rèplica invertida, de negació, de perfecte distanciament, etc.

Així, encetem aquesta secció amb la presentació de la torre de Francesc Pujols a Martorell, anomenada «Torre de les Hores» a causa del rellotge que mostra a la façana. És una edificació modernista, amb teulada a quatre vents, dos pisos, voltada de jardí. Conserva intacta la petjada de qui va ser amic i seguidor entusiasta de Joan Maragall. En ella, s'hi pot admirar el mobiliari original, quadres i objectes

que envoltaren el filòsof. La Fundació que porta el seu nom té cura del manteniment i de les accions culturals que s'hi desenvolupen, i facilita, a més a més, la consulta dels fons.

Francesc Pujols i Morgades (Barcelona, 1882 – Martorell, 1952), va néixer al si d'una família benestant barcelonina. Gaudí d'una joventut daurada fins el moment en què es va exiliar a Prades i a Montpeller. En tornar, fou empresonat, i quan pogué reprendre la quotidianitat, va instal·lar-se a la seva propietat de Martorell, on va refer el patrimoni heretat i va poder formar una família. Continuà la tasca d'escriptor i articulista en publicacions de renom. Conreà, també, la seva vocació de filòsof i assagista, i per això va ser respectat i admirat per gent tan diversa com Dalí, Sagarra, o Pla. Aquest últim diu de l'escriptor: «Pujols fou un home únic, excepcional, fabulós, que tingué, sense fer el mínim esforç, capacitats expressives úniques, possibilitats col·loquials enormes, disposicions per a la descripció que potser ningú del seu temps tingué». Tot i ser tan prolífic i polifacètic, quan retorna a casa ja feia temps que havia abandonat la seva faceta de poeta –lligada segons ell a l'etapa juvenil de la vida– per dedicar-se, en canvi, a disciplines més reflexives com la història o el pensament social i polític.

Va ser autor, entre altres obres, d'*El concepte general de la ciència catalana* (1918), la *Història de l'hegemonia catalana en la política espanyola durant el segle XIX* (1926), *La visió artística i religiosa d'en Gaudí* (1927) i el *Llibre que conté les poesies d'en Francesc Pujols*, amb pròleg de Joan Maragall (1904).